

POSUDEK

oponenta diplomové práce

Jméno a příjmení studenta/studentky: Matěj Stolejda

Název práce: Vyhlášení nezávislosti Kosova a uznání jako státu

Titul, jméno a příjmení oponenta: Mgr. Jaroslav Větrovský, Ph.D.

Pracoviště oponenta: ZČU, Právnická fakulta, Katedra mezinárodního práva

Student si pro svoji diplomovou práci zvolil zajímavé a setrvale aktuální téma, jímž je odštěpení území od státu a uznání tohoto území jako státu nového. Problém přitom student nezkoumá v abstraktní rovině, ale ve vztahu ke konkrétním událostem, k nímž došlo na přelomu tisíciletí v souvislosti s vyhlášením a následným uplatňováním nezávislosti bývalé autonomní oblasti Jugoslávie označované jako Kosovo. Pozitivní stránkou práce je, že student k jejímu sepsání přistupoval se zřejmým zájmem o danou problematiku. Bohužel, samotný obsah práce – tj. její struktura, jazyk, informace a argumenty, které student předkládá – trpí množstvím vad, které její kvalitu snižují. Troufám si říci, že výsledná podoba práce zůstala daleko za očekávaným nejen mým, jakožto hodnotitelem, ale i samotného studenta, coby jejího autora.

Zájem studenta, alespoň to tak vypadá, se totiž primárně týkal otázek spojených s historickými a politickými okolnostmi doprovázejícími vznik Kosova, nikoliv otázek spojených s aplikací norem pozitivního mezinárodního práva. Historii vzniku Kosova jsou věnovány první tři kapitoly práce, současně situaci v Kosovu pak kapitola šestá. Celkem jde o téměř polovinu rozsahu diplomové práce. Tím nechci říci, že uvedení historických souvislostí není pro pochopení tématu nutné. Je ale potřeba uvést pouze ty informace, které jsou relevantní pro následnou právní analýzu. A právě v tom tkví jedna z hlavních slabín práce. Kapitoly o historii Kosova nejsou žádným způsobem provázány s následnými kapitolami 4 a 5, kde se student zabývá možnostmi použití práva na sebeurčení na případ kosovského lidu. Práci tak chybí celistvost, což je ještě umocněno tím, že student do své práce průběžně zařazuje kapitoly, které s jeho hlavním tématem buď vůbec nesouvisí (např. kap. 4.1.4 o sukcesi), anebo souvisí pouze vzdáleně (kap. 5.2 nazvaná „Kauza Milošević“).

Uvedeno na příkladu, student v prvních kapitolách obšírně pojednává o historii Albánců v Kosovu. Tyto informace však nijak nepromítá do hodnocení jedné ze stěžejních otázek, a sice zda kosovské Albánci lze považovat za „národ“ jakožto subjekt práva na sebeurčení, anebo pouze na národnostní menšinu, která takovýmto subjektem není. Pojem „národ“ se student snaží vymezit prostřednictvím různých sociologických či antropologických definic, nezabývá se ale už tím, jaká je v tomto ohledu mezinárodní praxe, tj. zda předestřené definice lze skutečně použít při aplikaci norem mezinárodního práva. Otázka, co lze považovat za subjekt práva na sebeurčení a zda kosovští Albánci tímto subjektem jsou, zůstává v práci nezodpovězena.

Ústřední kapitoly 4 a 5 pojednávající o právu na sebeurčení a legalitě vzniku Kosova musím označit za velmi slabé. Provedený rozbor je povrchní, uvedené informace jsou často zavádějící, někdy výslovně nesprávné a celý výklad je zmatený a nepřehledný. Nelze uvést úplný výčet nejjasností a pochybení, proto zmíním jen některé:

Na s. 28 si např. student klade otázku „Jak dlouho má být obyvatelstvo na daném území usídleno, aby si ho mohlo nárokovat?“. To ale není pro aplikaci práva na sebeurčení vůbec podstatné. Správnou otázkou spíše je, zda dané obyvatelstvo je „národ“ a, pokud ano, co je obsahem práva na sebeurčení, které mu přísluší. O něco dále (s. 29) student spekuluje, zda Kosovo je „státem sui generis“, anebo „satelitem“ jiného státu. Obsah pojmu „stát sui generis“ není ale vůbec jasný a student se ho ani nepokouší vysvětlit. Na s. 30 student tvrdí, že o secesi

lze mluvit jen tehdy, pokud k odštěpení dojde bez souhlasu mateřského státu. Zdroj informace neuvádí. To ale není pravda. Např. vznik státu Černá Hora je běžně označován za secesi (viz např. Daillier, P. et al. *Droit international public*. Paris: LGDJ, 2009, s. 585), ačkoliv k ní došlo způsobem uvedeným v Ústavě tehdejšího Srbska a Černé Hory. Na s. 35 student definuje právo na sebeurčení jako „právo každého národa svobodně se rozhodovat o své nezávislosti“. Znamená to, že tedy např. Baskové mají právo rozhodovat o své nezávislosti na Španělsku a Francii? O něco dále (s. 37) cituje student čl. 1 Paktů a nesprávně tvrdí, že i tento dokument zaručuje právo na sebeurčení pouze kolonizovaným národům. Na stejném místě hodnotí závěrečný akt tzv. Helsinské konference (1975) tak, že se „jedná o mezinárodní smlouvu, tudíž tento akt nemá obecnou právní povahu“.

V takovémto výčtu nepřesností a nesprávností by bylo možné ještě dlouho pokračovat. Problematický je navíc i formální aspekt práce: překlepy, gramatické chyby (např. soustavné psaní adjektiv typu „kosovský“ s velkým písmenem na začátku), nesrozumitelný syntax, použití přítomného času tam, kde se pojednává o věcech minulých, chyby v odkazech na použitou literaturu, a to jak v průběžných poznámkách pod čarou, tak v závěrečném seznamu. Ten se sice na první pohled zdá být bohatý, avšak textů pojednávajících o mezinárodním právu je zde minimum a zpravidla se jedná pouze o učebnice.

Závěr: Výše uvedené nedostatky považuji vzhledem k jejich charakteru i četnosti za zásadní. Samotná práce se tak nachází na samém okraji její hájitelnosti. Rozhodl jsem nicméně navrhnout hodnocení stupněm „dobře“ s tím, že student se na obhajobu řádně připraví a vyčerpávajícím způsobem zodpoví otázky předložené oponentem i vedoucím práce. Z mé strany jde zejména o tyto otázky:

1. Můžeme obyvatelstvo Kosova považovat za „národ“, kterému svědčí právo na sebeurčení? Pokud ano, co je obsahem tohoto práva. Jaký je rozdíl mezi pojmy „národ“ a „národnostní menšina“?

2. S ohledem na posudek MSD ve věci nezávislosti Kosova vysvětlíte, jakým způsobem se obecné mezinárodní právo staví k aktu secese? Existují případy, ve kterých obecné mezinárodní právo secesi (a) zakazuje, nebo (b) povoluje? Jaký význam mělo z tohoto hlediska rozhodnutí MSD nezabývat se otázkou, zda vyhlášení nezávislosti Kosova bylo „v souladu“ s mezinárodním právem, ale pouze tím, zda bylo „v rozporu“ s mezinárodním právem?

V Praze dne 10.5.2019

Mgr. Jaroslav Větrovský, Ph.D.